

Skjøt han seg i tinningen? I munnen? Eller tok han gift? Hvor ble det av liket? Fortsatt stilles de makabre spørsmålene på nytt og på nytt, femti år etter at Adolf Hitler tok sitt liv i førerbunkeren i Berlin.

Aftenpostens korrespondent
HALVOR HEGTUN

Berlin.

– Hitler lå bakoverlent i sofaen. Det rant blod fra munnen. Antagelig hadde han først tatt en giftpille og etterpå skutt seg gjennom hodet.

Krigsforbryteren Arthur Axmann (82 år), den siste sjefen for Hitler-Jugend, sto frem på tysk fjernsyn forleden og fortalte om sine minner fra 30. april 1945. Hitler satt død i en sofa med blomstrete trekk, 16 meter under bakken. Ved sin side hadde han den like døde Eva Hitler, født Braun. De to hadde giftet seg i bunkeren et par dager i forveien, med musserende vin og smørbrød. De hadde lovet hverandre troskap til døden skilte dem ad.

Nasjonalsosialistenes tuse-årsrike var nå på det nærmeste over. Hitler hadde gitt opp, nøyaktig 12 år og tre måneder etter at han fikk regeringsoppdraget av den gamle og syke rikspresidenten Paul von Hindenburg. I dag er det bare en liten jordvoll tilbake der Rikskanselliet lå. Ved siden av ligger noen av de siste boligblokkene DDR-staten rakk å reise før berlinmuren falt. Gaten har fått tilbake sitt gamle navn, Wilhelmstrasse, etter en lengre periode som Otto-Grothe-wohl-Strasse. Men her er ingen skilter, ingen minnetavler som forteller at dette er et smertelig historisk sted.

Myter

Tyskerne vet det allikevel. Og Førers siste timer i bunkeren er så groteske at de nærmest av seg selv er blitt omspunnet av spekulasjoner, teorier, myter.

Tenke seg til: Mens de russiske granatnedslagene drønnet over bunkeren, mens noen tusen mindreårige nazi-ungdommer ble kastet ut i en siste kamp for alt som forlengst var tapt, skulle den 56 år gamle ungkaren og folkeforførereren Hitler stå brudgom!

Forlengst var han blitt selve innbegrepet på menneskelig ondskap, en mann som hadde startet en krig som krevet 55 millioner menneskeliv, en mann som hadde gjort sitt ytterste for å utradere alle Europas jøder og som hadde styrtet sitt land og sin verdensdel ned i den dypeste tragedie noensinne. Nå giftet han seg med 33 år gamle Eva Braun, en pike fra Bayern som i halvannet tiår hadde vært hans hemmelige elskerinne og livsledsagerske. Hadde de jødisk blod i årene? Bar de på arvelige sykdommer? Spørsmålene ble stilt under vielse-seremonien, på ekte SS-manér. – Nei, svarte de to.

Nederst i bunkeren hadde Hitler en modell av østerrikske Linz, sin yndlingsby, der han holdt liv i et umulig håp om å få tilbringe sin livsaften med fru Eva og schäferhunden Blondi. På den annen side hadde Hitler truet med selvmord flere dager før bryllupet. – Jeg skyter meg når russerne står for døren, hadde han sagt. Ampuller med kalium-

cyanid var blitt oversendt fra konsentrasjonsleiren Sachsenhausen. Hitler var i tvil om de ville ha sin tilsluttede virkning og prøvde dem ut på hunden Blondi, som straks døde.

Gravet opp

Selv døde Hitler omtrent klokken 14.30. Det høstes et skudd. Det burde ikke ha påkalt den

MYTE om Hitlers d

Familieliv for F

Dette bildet, som ble funnet i Frankrike, var i et album som tilhørte Eva Braun. Hun levde sammen med ham i nær 15 år. I bildet er tatt og heller ikke hvem han er.

Ødelagt, men be

En av de amerikanske soldatene som restene av Adolf Hitlers bunker, står i tidligere Førers seng. Til høyre ser som russerne brøt opp og brente.

store interesse om han skjøt seg fra høyre eller venstre side, i tinningen eller i munnhulen, eller om han fikk hjelp til å fyre av skuddet. Men forklaringene fra overlevende i bunkeren har variert på dette punktet. Opptil flere, blant dem også sovjetlederen Josef Stalin, klarte endog å holde liv i teorien om at Hitler kunne ha klart å komme seg unna og levde i skjul et sted i verden, for

eksempel i Francos Spania eller Perons Argentina.

Nyhetsmagasinet Der Spiegel forsøkte tidligere denne måneden å brette ut den definitive sannheten om Hitlers siste timer, delvis basert på det man mente var ukjent materiale fra politiske og militære arkiver i Moskva. Og sekretæren Traudl Junge, som fortsatt er sprek og rørig, fortalte i et TV-intervju at

NE ød lever

Det siste bildet

Dette er ett av de to siste bildene av Adolf Hitler i live. Det er tatt omkring 20. april 1945, og i selskap med én av sine adjutanter, Julius Schaub, har han tatt turen ut fra kommandobunkeren. Hitler konfronteres igjen med resultater av sin «totale» krig: De første russiske granatene har slått ned, og luften er fylt av uopphørlig flystøy. Føreren betrakter ødelegnelsene på det nye Rikskanselli- et, og vet at bare én fluktvei er mulig – den inn i døden.

Foto: NTB/AP

øreren?

*furt av amerikaner-
braun. Hun hadde
Det er ikke kjent hvor
na på bildet er.
Foto: NTB/KEYSTONE*

evoktet

*i mai 1945 voktet
red siden av den
s restene av safen,
Foto: NTB*

Hitler «viste utpreget grad av selvmedlidenhet» de siste time-
ne. Han følte seg sviktet av sine
egne. Men han aktet å bli i sin
bunker til det siste og skrev sitt
politiske testamente som viste
at han intet hadde lært. Flåtesje-
fen Karl Dönitz i Schleswig-Hol-
stein skulle overta kommandoen
over Tyskland, i stedet for rik-
smarskalk Hermann Göring, som
hadde reist til Berchtesgaden og

som i Hitlers øyne hadde syknet
hen til en forræder og elendig
morfinit.

Brant bare delvis

Det var kammertjener Heinz
Linge og SS-adjutant Otto
Günsche som fikk jobben med å
brenne den døde Hitler og hans
kone. De dynket dem med ben-
sin i haven til Rikskanselliet og

tente på. Men ikke alt brant opp,
til tross for Hitlers formaninger
om at det ikke måtte bli igjen
noe som helst som kunne havne
som trofé «i ett eller annet muse-
um». Russiske soldater gjen-
nomsøkte kanselliet i flere run-
der i dagene som kom. De fant
brente og ubrente lik: Propagan-
dasjefen Joseph Goebbels, hans
kone Magda og parets seks barn,
som alle var blitt avlivet med
giftampuller av mor og far.

Etter alt å dømme fant solda-
tene også Adolf Hitler. En tysk
tanntekniker deltok i obduksjo-
nen. Underkjeven og et broarbeid-
de fra overkjeven ble bragt som
dokumentasjon til Moskva. Men
Stalin ville ikke vite noe av det, i
hvert fall ikke utad. I Potsdam,
på ettersommeren 1945, lot han
Truman og Churchill få del i spe-
kulasjonene om at Hitler hadde
kommet seg unna og fortsatt var
ilive.

I elven

Den sovjetiske kommandoen
som hadde funnet likene, tok
konsekvensen av at Stalin ikke
ville se mer. De la likrestene i am-
munisjonskister og tok dem med
seg vestover til Rathenow, Sten-
dal og til slutt Magdeburg ved
Elben, der kistene ble gravet
ned. Der lå de i 25 år.

Men 4. april 1970 ble de spadd
opp i Klausenerstrasse 36 i Mag-
deburg. Jurij Andropov, KGB-
sjef og senere partisejef, sørget for
at operasjonen skjedde så dis-
kret som overhodet mulig. Mag-
deburg skulle aldri bli et valfarts-
sted for gamle og unge nazister,
heller ikke når Sovjetunionen en
vakker dag hadde trukket sine
styrker tilbake fra området. Knoklene ble hentet opp, brent,
knust og til slutt kastet i Elben.
Det hele fremgår av papirer som
Der Spiegel har fått i hende.

Den onde ånd

Kan man så si seg ferdig med
Hitler? Nei og atter nei: Tysk-
land blir aldri ferdig med Hitler.
Til det har han ødelagt for mye.

Nå står landet foran enda en 8.
mai, denne gang selveste 50-års-
dagen for den betingelsesløse
kapitulasjon i Karlshorst i det
østlige Berlin. Offisielt skal man
feire det hele som en frigjørings-
dag. Men avisene fylles med le-
serbrev fra mennesker som ikke
følte seg frigjort i ruinlandskape-
ne. Sudeten-tyskere, østpreus-
sere og schlesiere skriver om
hvordan de ble fordrevet fra sine
hjem etter krigen. Og gamle
DDR-borgere minner om det nye
diktaturet som fikk reise seg i
den østlige delen av Hitlers gam-
le rike.

Nå må det bli slutt på denne
debatten om frigjøring eller ne-
derlag! Rita Süßmuth, For-
bundsagens karaktersterke
president, hevet stemmen i in-
derlighet. – Selvfølgelig var 8.
mai en frigjøringsdag, for tyskere
som for alle andre. Ingen vil be-
nekte at mange måtte lide i åre-
ne etter krigen. Men Tyskland
hadde seg selv å takke. Blandt ik-
ke sammen årsaker og virknin-
ger!

Det var lett å skjønne hva
Süßmuth mente. For talen ble
holdt i kvinneleiren Ravens-
brück. På benkeradene satt
gamle konsentrasjonsleirfanger
fra Norge, Polen, Russland,
Frankrike og mange andre land,
inklusive Tyskland. Og Süß-
muth tok i bruk et kontrollspør-
smål: Er det noen som i ramme al-
vor ønsket at Hitler hadde vun-
net krigen?

I Ravensbrück var det ikke
det.